

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Petra Mikeše a soudců Jitky Zavřelové a Milana Podhrázkého v právní věci žalobce: **Mgr. F. Š.**, proti žalovanému: **město Jeseník**, sídlem Masarykovo náměstí 167/1, Jeseník, ve věci ochrany proti nečinnosti žalovaného, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 10. 6. 2021, čj. 60 A 28/2021-7,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce se u Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci domáhá ochrany proti nečinnosti žalovaného, kterou spatřuje v tom, že dosud nebylo rozhodnuto o jeho žádosti o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Žalobce současně požádal o osvobození od soudních poplatků a navrhl, aby mu byl ustanoven zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud žádost o osvobození od soudních poplatků i návrh na ustanovení zástupce usnesením ze dne 10. 6. 2021, čj. 60 A 28/2021-7, zamítl, aniž posuzoval osobní a majetkové poměry žalobce. Odkázal na rozsudek ze dne 20. 5. 2021, čj. 4 As 114/2021-21, v němž Nejvyšší správní soud zdůraznil, že smyslem a účelem osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s. je ochrana nemajetného účastníka řízení před odepřením přístupu k soudu. Jeho účelem naopak není „odbřemenit“ nemajetné účastníky řízení ve všech soudních sporech, tedy i v těch, které tyto účastníci opakovaně a soustavně vyvolávají, a které nemají zjevný dopad do jejich životní sféry, nýbrž jsou projevem jeho zájmu o veřejné záležitosti. Dále krajský soud odkázal na rozsudek NSS ze dne 26. 10. 2011, čj. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS, dle kterého je nutné důkladně zvažovat charakter vedeného sporu s ohledem na zabránění zneužití institutu osvobození od soudních poplatků. Shledal, že v případě takto abnormálně zvýšeného zájmu žalobce o informace je nutné zvažovat jeho právo na informace a zájem na kontrole veřejné moci na straně jedné a na straně druhé smysluplnost jednotlivých sporů a neúměrný počet žádostí

žalobce o informace, které jsou schopny zahltit povinné subjekty dle zákona o svobodném přístupu k informacím. V Nejvyšším správním soudem posuzovaném případě převážilo to, že žádost o informace se nedotýkala podstatných okolností životní sféry žalobce (jeho majetku, životních podmínek apod.), neboť požadoval sdělit informace ohledně činnosti správního orgánu, přičemž se jednalo převážně o informace ekonomického charakteru, a že vedl neúměrný počet takovýchto sporů vyvolaných jeho neobvyklým zájmem o veřejné záležitosti. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím osobám s nízkými příjmy vést bezplatně řízení podle své libosti. Krajský soud dospěl k závěru, že se v jím posuzovaném případě jedná o obdobnou situaci, neshledal tedy důvod odchýlit se od závěrů uvedených v citovaných rozhodnutích.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost, v níž vysvětlil, že se dlouhodobě zabývá legislativou v oblasti veřejné správy, a proto se proti nečinnosti žalovaného bránil žalobou u krajského soudu. Ten mu však zamezil v přístupu k soudu, neboť jej neosvobodil od povinnosti platit soudní poplatky, čímž jej diskriminoval a dehonestoval. Stěžovatel považuje rozhodnutí krajského soudu za projev justiční agrese a pohrdání žalobcem jako osoby se zdravotním postižením, v čemž spatřuje porušení principů právního státu.

[4] Navrhuje proto zrušení napadeného usnesení a přikázání věci k projednání a rozhodnutí jinému senátu krajského soudu.

[5] Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[6] Stěžovatele v nynějším řízení netíží poplatková povinnost a ani povinnost být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem, jelikož podává kasační stížnost proti procesnímu usnesení krajského soudu, kterým se nekončí řízení o žalobě (usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS).

[7] Nejvyšší správní soud následně přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v mezích kasační stížnosti a uplatněných důvodů a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[8] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zcela osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.*

[9] Již krajský soud přiléhavě odkázal na rozsudek NSS čj. 7 As 101/2011-66, podle kterého: „[i] když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namísto přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodíní odeprít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastníkovi životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímě, účastníkova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastníkovi zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí)“.

pokračování

[10] V posuzované věci se stěžovatel domáhá ochrany proti nečinnosti ve věci žádosti o poskytnutí informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, a to ve vztahu k fungování žalovaného (v oblasti ekonomiky, personalistiky a veřejného zdraví). Jednalo se o informace o volených představitelích povinného subjektu (žalovaného), jeho administrativních zaměstnancích, příslušnicích městské policie, koaliční a kolektivní smlouvě, seznamu „veřejných subjektů“, rozpočtu, hospodaření a majetku, členství ve spolcích či jiných subjektech, opatřeních přijatých proti pandemii covid-19, programu protidrogové prevence, o zdravotních zařízeních a zařízeních sociálních služeb zřizovaných či provozovaných žalovaným a zdravotní a sociální péči o vězněné osoby i jejich rodiny po propuštění z výtoku trestu. Z uvedeného neplyne, že by požadované informace měly jakýkoli vztah k podstatným okolnostem stěžovatelova života, což platí i o posledním požadavku na poskytnutí informací o zdravotní a sociální péči o vězněné osoby i jejich rodiny po propuštění. Ač v tomto jediném případě jde o požadavek, který by se čistě teoreticky mohl týkat osoby stěžovatele, neboť ten se toho času nachází ve výkonu trestu odnětí svobody, neuvedl stěžovatel nic, co by naznačovalo, že by se tato informace požadovaná od žalovaného jakkoli mohla týkat jeho osoby, a ani taková skutečnost neplyne ze spisu (stěžovatel tam ani nebydlí). Z charakteru jednotlivých dotazů i ze stěžovatelových tvrzení je naopak zřejmé, že jde o spor vyvolaný jeho zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí.

[11] Jak již Nejvyšší správní soud opakovaně uvedl (viz např. rozsudky ze dne 17. 5. 2021, čj. 3 As 109/2021-15, čj. 4 As 114/2021-21, ze dne 28. 5. 2021, čj. 5 As 112/2021-19 či ze dne 1. 7. 2021, čj. 9 As 127/2021-13), stěžovatel má plné právo vést tyto spory, dává-li mu objektivní právo procesní možnosti tak činit. Není však důvod, aby náklady na vedení těchto řízení za stěžovatele nesl stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím osobám s nízkými příjmy vést bezplatně řízení podle své libosti. Jeho úkolem je zajistit, aby osobám, které nemají dostatek prostředků a u nichž je namístě, aby soudní řízení vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životních okolností), nebránil nedostatek prostředků v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však nyní vedené řízení nemá. Jelikož stěžovatel „vrší“ správní a soudní řízení (například tím, že stále dokola napadá procesní rozhodnutí soudů či postup správních orgánů, přestože v právně totožných věcech stěžovatele již byl pravomocně vysloven závazný názor Nejvyššího správního soudu), aniž důsledně váží důvodnost svého postupu, je správné, aby stěžovatel vedl soudní řízení s vědomím jeho nákladů a aby uhradil soudní poplatek (rozsudek NSS ze dne 14. 11. 2012, čj. 6 Ans 14/2012-11).

[12] Stejně jako v případě, o němž Nejvyšší správní soud rozhodl zmiňovaným rozsudkem čj. 4 As 114/2021-21, z nějž vyšel i krajský soud v nyní projednávané věci, šlo tedy o informace o ekonomické a organizační činnosti žalovaného, které se zjevně netýkají životní sféry stěžovatele. O množství a stereotypnosti stěžovatelem podaných žádostí svědčí mimo jiné i skutečnost, že z e-mailového podání založeného ve správním spise je patrné, že tutéž žádost stěžovatel zaslal víceru obcím a městským částím.

[13] Vzhledem k tomu, že se nyní posuzovaná žádost stěžovatele o informace netýká podstatných okolností jeho životní sféry, tj. jeho majetku, životních podmínek apod., a že vede neúměrný počet obdobných sporů vyvolaných jeho neobvyklým zájmem o veřejné záležitosti, nedošlo postupem krajského soudu k nepřipustnému zásahu do stěžovatelova ústavního práva na přístup k soudu či práva na informace. Krajský soud tedy správně uzavřel, že s ohledem na povahu sporu je namístě stěžovateli osvobození od soudních poplatků odeprít.

[14] Jak již Nejvyšší správní soud konstatoval např. ve zmiňovaném rozsudku čj. 4 As 114/2021-21, „*výše uvedené závěry neomezují stěžovatele, ani pokud jde o možnost vedení podobných sporů v budoucnu. Správní soudy se totiž musí nadále zabývat každou případnou žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků*“

a posuzovat konkrétní okolnosti jednotlivých případů. Stěžovatel jistě může podávat žádosti o informace dle zákona o svobodném přístupu k informacím a následně vést v těchto věcech soudní spory způsobem, jakým doposud činí, nemělo by se tak ovšem dát zcela neomezeně na útraty státního rozpočtu (srov. výše citovaný rozsudek NSS sp. zn. 8 As 22/2010)“.

[15] Výrok usnesení krajského soudu ohledně neustanovení zástupce stěžovateli shledal Nejvyšší správní soud rovněž správným, neboť stěžovatel nejenže nesplnil předpoklady pro osvobození od soudních poplatků jakožto nezbytnou podmínku pro ustanovení zástupce, ale, jak rovněž konstatoval krajský soud, ustanovení zástupce ani není nezbytně třeba k ochraně jeho práv v řízení před krajským soudem (§ 35 odst. 10 s. ř. s.), neboť i Nejvyššímu správnímu soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatel je bývalým advokátem, tudíž má vzdělání v oboru práva, které je podmínkou pro výkon advokacie. Zastoupení advokátem proto v jeho případě není ani potřebné.

[16] K návrhu stěžovatele na přikázání věci jinému senátu krajského soudu Nejvyšší správní soud uvádí, že soudní řád správní (na rozdíl od občanského soudního řádu) v § 9 umožňuje přikázání věci toliko jinému soudu, nikoli jinému soudci, potažmo jinému senátu téhož soudu. Z povahy věci proto Nejvyšší správní soud k tomuto návrhu přistoupil jako ke kasačnímu důvodu podřaditelnému pod § 103 odst. 1 písm. c) s. ř. s., tj. tvrzené zmatečnosti soudního řízení spočívající v tom, že v něm pro svou podjatost rozhodovali vyloučení soudci.

[17] Z kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatel spatřuje důvod podjatosti v procesním postupu soudců (senátu) v řízení a v jejich rozhodování. To však podle § 8 odst. 1 věty třetí s. ř. s. nemůže být důvodem k vyloučení soudce z projednávání a rozhodnutí věci (usnesení NSS ze dne 18. 6. 2003, čj. Nao 25/2003-47, č. 283/2004 Sb. NSS). Tato námitka tedy není důvodná.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji dle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl.

[19] Výrok o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti se opírá o § 60 odst. 1 větu první ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl v řízení o kasační stížnosti úspěšný a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému žádné náklady v řízení o kasační stížnosti nad rámec jeho běžné činnosti nevznikly, a proto mu soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 28. července 2021

Petr Mikeš
předseda senátu